

ДВАЕСЕТ СКАЛИ
И ДРУГИ РАСКАЗИ

ХЕЛИЈА КОРЕЈА

Книгата е објавена со финансиска поддршка од:

БИБЛИОТЕКА – АКВАМАРИН

Главен уредник
Филип Димевски

Јазична редакција
Андреј Јованчевски

Наслов на оригиналот:
Hélia Correia
Vinte Degraus e outros Contos

Copyright © Hélia Correia, 2014

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Наталија Лукомска

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

ДВАЕСЕТ СКАЛИ И ДРУГИ РАСКАЗИ

ХЕЛИЈА КОРЕЈА

(РАСКАЗИ)

превод од португалски јазик
Наташа Сарџоска

Скопје, 2018

СОДРЖИНА

ДВАЕСЕТ СКАЛИ	7
ГРАБЕЖ	17
МЕТРО ЗООЛОШКА	30
ДВЕ ДЛАНКИ	37
ВО НЕЈЗИНИОТ ДОСЕГ	46
СТАРИЦА	59
ФУСТАНОТ	67
СЕРОДА	75
ЕДНА НОЌ ВО ЛУДЕНДЕН	87
ХЕЛДЕР И ЏАЛМЕ	106
НЕОБИЧНАТА ДАМА	118
ЗАВРШНА БЕЛЕШКА	131

ДВАЕСЕТ СКАЛИ

I

ПОТРЕБНИ БЕА ДВАЕСЕТ МЕТРИ ЗА УБИВАЊЕ. Потребно беше да ѝ се даде време на таа личност да си го изведе својот танц, како пред бесење, за да ѝ се загуби погледот при слегувањето, за да не гледа во целатот додека се наведнува.

Жената повторуваше и повторуваше, со пена на усните. Рамнодушна.

Никој не сакаше да ја слуша. Говореше за лажлив мост, нејзиниот мост, кој туркаше кон самоубиство и оставаше сè недовршено. Се фрли. Падна врз острите камења. Потем остана часови и часови да вреска. „Немаше дваесет метри, проклета да сум“, велеше. И тоа го велеше дури смеејќи се. Љубовта ѝ наложуваше да умре, но, најпосле, љубовните нешта не се поважни од едно јаже. Тие плашат, да, така е, но потем брзо исчезнуваат.

Коските се составуваат одново во својот првобитен ред. Освен во левото стапало, кое остана раздробено одзади. Дупката во главата, од каде што толку силно бликаше крв, што ѝ влегуваше в уста, небаре ја обжалуваше загубата, самата си створи посебна состојка. Не беше тоа ниту кожа ниту месо. Тоа беше една бела и мрсна смеса, како восочен цвет расцутен врз мракот на ликот.

Таа беше родена некаде отаде планините, каде што жените беа грди. Приморјаните ја испиваа сета светлина

што Господ им ја даваше, ги покриваа очите и главата со синилото и златото на таа светлина. Жената се викаше Роза и убавината на името ѝ прилегаше, беше толку мило, толку сплотено со кадифе и сатен. Си потскокнуваше по својот пат, костенлива меѓу костените на пејзажот, со мотика на рамото. Се грижеше за почвата на дедо си како што умееше. Скокаше по горештината со изветвените чизми и мокрите чорапи. Беше како голем зајак, блед и осамен. Потем помина човекот со количката.

Ах, но тоа беше блескав човек. И сите го смешуваа блесокот со добрина. Дури и бабата на Роза. Со ноктите извлекуваше звуци од купчето белешки што тој ѝ ги даде. И брчките од радост ги надвјасуваа брчките од тага, без притоа да ѝ го видоизменуваат лицето. Во суштина, целиот свој живот сонуваше за пари, не сонуваше за нејзината внука. Добро знаеја колку вредат обајцата.

Добрината на блескавиот човек, блескаше бидејќи беше опсен, уште долго време остана да тлее само на површината. Носеше белегзии, ланци, брилијантин и лакирани чевли. Роза сиркаше низ прозорецот на колата и ја впиваше таа брзина, мозокот се жареше и гаснеше до таа мера што, конечно, стануваше подложен на целосна преобразба. Кога влезе во својата соба, во еден попатен hostel, тој маж се готвеше да ја соблече и да ја искористи. Но, само легна покрај неа, со таа негова вртоглавица и таа своја миризма, и веднаш заспа. Ова е љубезен човек, си помисли Роза. Ја зеде како слугинка, да служи. Изутрината го праша како се вика. Имаше мувла во појадокот. Викај ме како сакаш, викај ме тато, рече тој. Немаше возраст за да биде тоа.

Кога пристигнаа во градот, Роза за првпат се созеде. Не затоа што стравуваше од намерите на таткото, туку поради тоа што таму не можеше да се забележи никаков видик. Но, веднаш се разоноди штом го виде ненадејното запирање на многуте возила на една чистина оп-

колена со грмушки и трски, со широко разлеан катран на среде, небаре исушена река. Следниот миг, веќе немаше никакво растојание каде што би можела да го постеле погледот. Почна да трепери. Потем појдоа внатре во еден двор. Ова е Лисабон, ѝ нагласи таткото. Ја фати за торбата и ја пушти. Нема ветер во Лисабон, помисли Роза. Ништо од сето она што беше поврзано со воздухот не можеше да помине низ високите згради. И тогаш погледна нагоре, кон небото. Но, изгуби рамнотежа и се откажа од намерата. Таткото нежно ја повлече за раката.

До неа допре мирисот на варени јадења, уште пред да се отвори вратата од преминот во дворот меѓу зградите. Миризбата ѝ го обземаше грлото, ѝ дојде желба да се искашла.

– Тоа се оние африкански трикови, никогаш не успеав да се навикнам – велеше жената.

И се смееше. Се смееше. И со таа смеа ги освои сите локални клиенти. И колешките. И глувонемата, и влакнестата, и куцата. И другите кои не се задржуваа долго време, кои покажуваа особини на амбициозност и кои бараа домарката да ги однесе во една визба во Бајша да купат разни дребулии. Знаеја како да ги расплачат мажите, ги препишуваа плачливите листи од пеењата на бискупите. И тогаш тие плачеа и пиеја, и потем си ги земаа жените со себе. Шашливите го користеа овој трик со висока стапка на успешност. Не би можело да се каже дека се мажеа богато, но, ете, барем со некого се мажеа. И си добиваа орман само за себе. Интересно е тоа што таткото не се лутеше. Одржуваше срдечни односи со жени кои, на секој можен начин, ја изневеруваа неговата доверба. Честопати им бараше совети. Но, не и на Роза. За сето тоа време, Роза никому не даваше пијалаци.

Таа раскажуваше:

– Собите се на другиот кат. Лифтот не работи. – Но, сосетките не велеа ништо. Ниту сопрузите на сосетките.

Впрочем, никој не беше толку сигурен во врска со тоа каков вид однесување требаше или не требаше да се толерира.

– Сите сме осакатени, зарем не знаеш? – велеше Роза. Но, зборуваше во себе. – Сакатите прават убави женски деца. Татко ќе заработеше некоја пара со луѓето. Откако веќе се пресели во новиот квартал.

* * *

На Роза многу ѝ се допаѓаше овој живот. Другарките се обидуваа да надоместат за недостатокот на складност во нивното тело, прибегнувајќи кон разни форми на учтивост, кои наликуваа на воспитание. Кога им се закануваше кавга, тие танцуваа и се раштркуваа во своите природни движења, како што прават птиците кога се во борба. Но, бездруго, беа великодушни. И со внимание ги одмеруваа силите. Штедеа сè, и енергија и пари. Затоа што малку веруваа во сопствениот успех како сексуални предмети. И нивните збогувања со муштериите водеше со искреноста, наликуваа на збогувањата во љубовта, толку бодри и набиени со меланхолија. И отаде посебниот вкус, кој ги наведуваше да бараат несовршености, мажите беа небаре повикани во просторот на нежноста, во кој дури и најпалавите зборови носеа мајчински шепот во себе.

Роза беше најмалку блага од сите нив, но поради тоа што немаше потреба да биде таква, си имаше свои повисоки дарби.

– Ти си и сол и бибер – еднаш ѝ рече таткото. Другарките ѝ беа благодарни затоа што Роза прифаќаше сложени сценарија и на тој начин ги ослободуваше од должноста да се справат со нив. Малку го познаваа градот. Доаѓаа од селата и натаму познаваа малку од градот, а тоа значи – само куките и калдрмите. Ги одбиваа

извесни гадости. Роза, пак, влегуваше боса во шталите, ги вовираше рацете во утробата на козите за да им ги извлече мртвите чеда. Не ѝ пречеше мрснотијата и валканоста, ниту гнилежот ниту, пак, киселоста. А кожата, таа груба кожа, одлично им даваше отпор на гребаниците и свирепите удари.

– Ти си сол – ѝ велеше таткото. – И бибер. – Но маката на Роза беше нејзината чудна склоност брзо да се досадува. Со промените не се досадуваше.

Трговските зделки на таткото одеа добро. Во суштина, одеа дури и предобро. Привлекуваа внимание. Му беше предложено повторно да стане сопственик на својот поранешен бордел. Од таа навреда, речиси се разболе. Куцата Лусија почна силно да јачи, уште пред тој да ѝ проговори за уцената. Се жалеше за грдите неправди што ги снаоѓаа сиромашните луѓе на оваа земја. Малку ѝ требаше да стане комунист, но вниманието го насочи кон Библијата. Набргу, изби пожар во зградата.

Во таа зграда имаше чувари, но имаше и многу слаби точки. За сенешто беше потребна рамнотежа, а пре-тераното гледање создаваше штета. Но, токму низ процесите на кратките погледи навлезе огнот. И, ако никој не умре, таму умре душата на татко. Никој не успеваше да го утеша.

Живееја во еден пансион, небаре бегалци прогонети од војна. Сите мислеа дека станува збор за криза. Гордоста на таткото честопати проговоруваше, и тогаш вознемирено зборуваше за револуцијата.

– Слобода каде и за кого? – извикуваше. – Ние сме во американски филм, зарем не? – Седнуваше на каучот, опколен со своите заштитнички, една куца, друга со отворена рана на ногата, трета со мембрана меѓу прстите, а Роза, на бутот. Беше остарен. Се враќаше без златните ланци, без белегзијата, без часовникот. И наместо да се чувствува олеснет зашто тежеше помалку, тој се згрба-

вуваше. Не ги губеше само своите предмети. Ги губеше и клиентите и пријателите. Беше како дел од некој американски филм во кој, на секој агол, се разоткриваше сенката на некој убиец. Требаше да го убијат и да му ги земат девојчињата. Таткото ја потроши дури и последната пара што ја чуваше за нив четири и рече:

– Секогаш постои некаков дуел – и не се врати.

Роза и девојката со мембраните се вселија во една соба за да плаќаат по половина кирија. Но, девојката со мембраните беше далеку од кротка и мирна жена. Ниту Роза не беше среќна поради тоа. Газдарицата, која си патеше од чувство на вина, се чувствуваше неудобно и беше должна, како што секогаш и се случува со таквите луѓе, да им обезбеди документи за милостина.

– Не, ова не е она што се така се нарекува – појаснуваше. – Но, вистинскиот назив беше убав, бездруго – рече Роза – светот така нема да се смени. – Тоа сега е обврска на државата – рече газдарицата. И вредноста на нејзината трудољубивост се намали. – Државата дури и ми е благодарна – додаде, за да ја ублажи состојбата.

II

– Им плаќаат на сиромавите за да им се допаѓа да бидат сиромави – велеше Роза, таа жена. И се смееше. Ги минуваше пладнињата седната на влезот од метрото. Се разбира, бидувајќи дел од американски филм, таа не можеше да се меша во прометните станици. Тие, питачите, немаа слобода да бираат. Си имаа свои здружувања. Големата рака ги земаше еден по еден, ги ставаше на нивните места, ги собираше. Некои пееја, некои плачеа, особено оние надарените. Процентите надоместуваа повеќе. Кој сакаше повеќе да заработи, гледаше добро наоколу и здогледуваше некаква воена мапа. Воена мрежа, добро

распоредена. Полињата беа заземени, најверојатно со своите умрени и ранети жртви. Тоа беа територијални прашања. Остануваа само неколку места вон контрола, слободно се нудеа токму за оние питачи кои сите ги одминуваа без да им упатат поглед. На една од тие скали беше Роза. Четири скалила подолу, беше слепиот.

Слепиот бараше пари, но жената не. Но, сакаше да се потресува. Нејзината цимерка, онаа што носеше розови мембрани меѓу прстите, излезе еден ден и не се врати. Многу тешко ја поднесуваше сувата клима и крадешкум се тушираше неопределено често во собата под наем. Газдарицата беше прилично оригинална, слаба но измачена жена. Но, тоа трошење вода ја разлутуваше. Ја враќаше назад на нејзината настава. Набљудуваше, што е сосема нормално за газдариците. Тивко и подмолно ја навредуваше својата потстанарка, ловејќи ѝ ја трагата. И конечно реши да ги стави под клуч. Тоа ги наведе да мораат да побараат дозвола да одат дури и по нужда. Девојката со мембраните меѓу прстите одеше да замоли во борделот. Мавташе со дланките, како да правеше ладало со нив. И ги трескаше вратите, пелтечејќи разни срамни зборови по ходниците. Најпосле, се сврте против Роза. „Не вредиш ни за човек да те убие!“, ја обвинуваше. Таа му допушташе на бесот да расте во неа и во извесен момент веќе не можеше да седи во собата. Бесот се преобразуваше во чудовиште. На клоци ја избрка девојката од креветот. „Се разболе од горештината“, објаснуваше Роза. Госпоѓата стравуваше дека ќе настапи голема катастрофа, нешто за кое таа би била одговорна и кое нејзините веќе вознемирани ноќи ќе ги претвори во сениште.

И, навистина, девојката не се врати тоа јулско утро. Роза се судираше во мебелот со искривеното стапало, во еуфорија на освојувач. Газдарицата се воздржа и не побара веднаш друга за да го дели со неа креветот. Во исто време, додека ги слушаше своите тешки воздишки,

небаре на отворено бојно поле, Роза совршено сети како навлезе досадата, тивко, низ прозорецот.

– Ми треба малку воздух – рече газдарицата. И со ногата покажа кон метротото. Не дека ѝ требаа пари. Ср-каше цели чорби кафе. Не беше стара, но ги користеше прехранбените производи на староста, кои беа потребни токму за староста и кои беа доволни, заедно со лажичите шеќер. Милостината од владата не секнуваше и така ја поштедуваше од дополнителни притисоци. Но, спокојноста ѝ досадуваше. Поради тоа така успешно ја исполнуваше својата работа, со задолженија какви што нејзините пријателки не ни сонуваа. Поради тоа гледаше кон таванот и воздивнуваше. Потем ја зеде празната лимена кутија од колачите и отиде во метротото. Ги покажа и ногата и лименката, како да беа на мегдан.

Четири скали подолу, слепиот човек ја крена муцката за да ги проследи сите настани и информации околу себе. Всушност, тој навистина беше слеп и мораше да ѝ пренесе на мајка си што се случувало. Жештината и студенилото го бодеа, дупчејќи му ги алиштата небаре куршуми. И го крваше моќниот, индигниран глас што ги следеше минувачите, речиси влечејќи се по нив. Децата врескаа и никој не запираше да фрли паричка.

– Ете тоа произлегува од независноста – велеше слепиот. Кога ќе насетеше некој ривал, го повишуваше повредениот тон. Роза говореше за мостот. Минувачите, за да го избегнат слепиот, не поминуваа покрај неа со вообичаениот ритам, туку го забрзуваа уште повеќе одењето и нешто пелтечеа жалејќи се те на дождот те на сонцето. Роза не сакаше да ѝ дадат ништо. Сакаше само малку да се задржи и да задоцни дома. Разорена од целата таа приказна, падна на работ на скалите, потиштена. Напуштена каква што и беше нејзината газдарица.

– Ако толку сакаш да си заминеш, земи го бастунот – нареди газдарицата. Таа никогаш не пропушташе да

се вмеша. Слепиот човек беше заинтригиран од новиот звук. Удар на бастун врз бетонот. – Што ти е маката? – праша. Сакаше да каже: Кој ти е изговорот? А, помисли: Каква корист има ова за мене?

– Гледај убаво кој ми дава капачиња за шишиња – замоли. – Кога ќе се врати пак да помине, кажи ми.

– А што ќе добијам јас за возврат?

– Што сакаш?

– Сакам да слушнеш што имам да раскажам – предложи жената, Роза.

И тогаш прозборе. Долго зборуваше за мостот. За пониските мовчиња, оние убавите, за мовчињата со мов. И за другите, оние високите, толку високи што можеа да се видат авионите од нивните височини. Но, мостот на Роза немаше никаков јазик, само бесконечна несреќа. И покрај тоа, беше благодарна.

– Мостовите се ѓвалски премини. Служат за крштевање на неговите чеда – луцидно кажа слепиот.

– Не оправдувај го многу.

– Кого?

– Господ.

– Господ ги избира незгодите. И болестите. Тој ги продаваше фосфорот и бензинот што го уништија борделот.

– Тоа е поради тоа што Господ не сака блуд и срам. Ниту осакатени.

– Не се сака ни себеси.

– Ниту мене.

И се смееја.

По неколку дена, слепиот праша: – Но, како Тој го прави изборот? – И зазеде став, небаре подготвен да филозофира. – Да, токму така, како Господ избира кого да осакати?

– Избира само поради тоа што му здодеало – одговори Роза. Се просветли бидејќи, се чини, конечно го разбра Господ: се обидувааше да стори сè за да се разоноди

малку. – Знаеш ли колку степеници има столбиштево? Приближно дваесет. Јас веќе ги изброив. За да ми мине времето. Така прави и Господ. Тој изброил сè што има во светот.

– Досадно му е. Можеби не ни спие – рече слепиот.

– Можеби одвреме-навреме се истегнува и го по-
дметнува бастунот за некој да се сопне и да падне наземи.

– Некој што ќе даде лажна милостина – одмаздољу-
биво додаде слепиот.

Ах, не, не станува збор ниту за тоа, помисли Роза. На Господ не му требаат поводи за некого да фрли по овие дваесет масивни скали. Затоа е Господ.

И тогаш слепиот ги слушна криковите и ударот на череп во неговата кутија со пари, која се стркала. – Таа тоа намерно го прави со бастунот! – викаа луѓето. Ударите што ѝ ги задаваа на Роза го здоболеа слепиот во срцето.

– Го тепате Бог – викаше. Но, тие не му обрнаа внимание.